The Guardian
www.ippmedia.com
LIKE & FOLLOW US
TANZANIA WEDNESDAY 29 SEPTEMBER, 2021

National Pg 3
Diaspora urged to invest in Tanzania

National Pg 4
Revamping the tourism sector

National Pg 6
Services for persons with disabilities

Page 13

Samia takes census, vaccines appeal to church anniversary

State in grief after Ole Nasha's death

Govt handed fish farm plan for Lake Victoria

"Therefore you can see our efforts have resulted in having big investors in the sector, including Tengreen"

Changamoto za wafanyakazi wa ndani wakati wa Corona zatajwa

Na Judith Ferdinand, Mwanza

MIONGONI mwa changamoto walizokutana nazo wafanyakazi wa nyumbani kipindi cha mlipuko wa kwanza wa COVID-19 ni pamoja na kufanyiwa vitendo vya ukatili ikiwemo kupigwa na kuachishwa kazi ghafla.

Akizungumza na Majira kwa njia ya simu Ofisa Msimamizi wa Mekao na Uwezeshaji wa Shirika la WoteSawa lililopo mkoani Mwanza, Demitila Faustine, alisema katika janga hilo, walikuwa wanapokea kesi nyingi za wasichana wa nyumbani kutolipwa mshahara na wengine walikuwa wanafanyiwa ukatili.

Serikali ilifunga shule na vyuo mara baada ya Covid-19 kuingia nchini hapa Machi 2020, huku baadhi ya mashirika yakisitisha shughuli na wengine kulazimika kufanya shughuli wakiwa nyumbani, hali ambayo ilikuwa changamoto kwa wafanyakazi wa nyumbani kutokana na kukutana na ukatili zaidi ikiwemo ongezeko la kazi nyingi.

"Miongoni mwa changamoto katika janga hilo, ni kazi nyingi, kugombezwa, vipigo, kuachishwa kazi ghafla.

Wakati mwingine walisimbiwa nenda nyumbani huku wakidai mshahara, kunyimwa mshahara na wakati mwingine ukatili wa kingono kwa sababu muda mwingi familia ilikuwa nyumbani na baadhi walilazimika kufanya kazi wakiwa nyumbani, huku shule na vyuo vikiwa vimefungwa, hivyo kufanya wanaume na vijana katika familia husika wasio waaminifu kutumia fursa hiyo kuwafanyia mabinti ukatili wa kingono," alisema Demitila.

Alisema, shirika la WoteSawa katika kuhakikisha kipindi hicho cha Covid-19, wasichana wafanyakazi wa nyumbani hawafanyiwi ukatili waliweka mabango mbalimbali ambayo yalikuwa na ujumbe kuwa; "Mfanyakazi Salama Familia Salama."

Alisema walikuwa wanatoa elimu kwa sababu wanafamilia wengi walikuwa nyumbani.

"Kwa sasa tunaelimisha jamii kuwa hata kama kuna janga la Corona, na tunajua mna presha ya kuachishwa kazi pamoja na changamoto, lakini wawajibike katika nafasi zao wasiwafanyie ukatili mabinti wa kazi," alisema Demitila.

Pia alisema kutokana na elimu waliokuwa wanaitoa kwa kiasi chake imesaidia, kwani kesi zilipungua tukachukulia kuwa watu wameelewa namna ya kuwalinda wasichana wafanyakazi wa nyumbani.

Sanjari na hayo, alisema walikuwa wanatoa elimu na kuwapatia vifaa vya kujikinga kwa mabinti wafanyakazi wa nyumbani waliokuwa wanashinda nyumbani na wale wa mama ambao wanafanya kazi kwa siku ikiwemo barakoa, vitakasa mikono, sabuni na ndoo kwa ajili ya maji tiririka.

Ambapo walitoa vifaa hivyo vya kujikinga na Covid-19 kwenye kata 10 za Wilaya ya Nyamagana ikiwemo Mkolani, Luchelele na Buhongwa.

Hata hivyo alisema, walendelea kutoa elimu sokoni na stendi kwa kuwaelimisha wananchi kuwa wanapojilinda wenyewe wasisahau kuwalinda wafanyakazi wa nyumbani, kwani asipomlinda mfanyakazi wa nyumbani moja kwa moja na familia yake yote ipo katika hatari.

Kwa upande wake, Mratibu wa Shirika la Tanzania Child Domestic Workers Coalition (TCDWC), George Leonard, alisema miongoni mwa kesi walizopokea ni pamoja na kunyima mshahara licha ya kuwa mdogo ambapo unakuta binti kafanya kazi kwa mwaka mmoja au miwili lakini stahiki zake asilipwa na akijaribu kudai anabambikiwa kesi, hivyo mambo yanakuwa magumu zaidi.

RC Tabora apigania ajira mradi wa bomba la gesi

Na Tiganya Vincent, Tabora

MKUU wa Mkoa wa Tabora Balozi, Dkt. Batilda Buriani amesema wakati wa ujenzi wa bomba ghafi kutoka Uganda hadi Tanzania ni vema ufanyi wa kazi zisizohitaji ujuzi ukakazingatia wakazi wa maeneo ambapo mradi huo unapita ili kuwainuanisha kuchumi na ulinzi.

Balozi Dkt. Batilda alitoa kauli hiyo jana mjini Tabora wakati akifungua mafunzo ya siku moja ya kuwaelimisha wajumbe wa Kamati ya Usalama na Wakuu wa Taasisi za Umma umuhimu mradi huo kwa maendeleo ya Mkoa na Nchi kwa ujumla.

"Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, Samia Suluhu Hassan anasisitiza 'Local Content' kwenye utekelezaji wa ujenzi wa miradi mbalimbali katika maeneo inapofanyika ni lazima tuzingatie hilo wakati tukianza ujenzi wa mradi huo ili vijana wetu wapate ajira na manufaa wa Mkoa wangu watoe huduma ya chakula," alisema.

Balozi Dkt. Batilda alisema kazi zote ambazo hazitaji utaalamu kipaumbele wapewe wakazi wa Mkoa wa Tabora na hasa wa Wilaya ya Nzega na Igunga.

Wakati huo huo, Balozi Dkt. Batilda aliwataka wakazi wa Mkoa wa Tabora kuchangamkia fursa ya ujenzi wa mradi huo kwa kufuga kuku, kulima mazao kwa wingi na kujenga nyumba kwa ajili ya shughuli za biashara.

Aidha Mkuu huyo wa Mkoa wa Tabora alisema kwa upande wa Serikali imeshaweka msingi katika suala la ulinzi kwa kuimarisha ulinzi shirikishi ili kuweka mazingira salama ya vifaa vitakavyotumika katika ujenzi wa mradi huo.

Katika hatua nyingine Mkuu wa Mkoa aliitaka Shirika la Maendeleo ya Petroli Tanzania (TPDC) kusaidia kutoa elimu kwa wakazi wa maeneo ambayo yatapitiwa na mradi ili waweze kutumia fedha za fidia ambazo Watazipata katika utekelezaji wa miradi yao ya maendeleo ikiwemo ujenzi wa nyumba bora na za kisasa za gharama nafuu.

Afisa Mazingira Mwandamizi kutoka TPDC, Anne Maria Simon ameshauri Chuo cha Ufundi Stadi (VETA) kuangalia uwezekano wa kuandaa kozi ambazo zitawajenga vijana wa Tabora ili waweze kushiriki kwa wingi katika utekelezaji wake.

Kaimu Katibu Mkuu, Wizara ya Mifugo na Uvuvi (Mifugo), Amosy Zephania, akizungumza na wafanyabiashara wa mifugo wa mnada wa Upili Nyamatala uliopo Wilayani Misungwi mkoani Mwanza jana. (Picha na Judith Ferdinand)

Serikali yadhamiria kuboresha biashara ya mifugo nchini

Na Judith Ferdinand, Mwanza

SERIKALI imedhamiria kuboresha mazingira ya biashara ya mifugo, ikiwemo mnada wa upili wa Nyamatala ili kuendelea kuchochea uchumi wa taifa.

Hayo yalisemwa na Kaimu Katibu Mkuu, Wizara ya Mifugo na Uvuvi (Mifugo) Amosy Zephania, wakati akizungumza na wafanyabiashara wa mifugo wa mnada wa Upili Nyamatala uliopo Wilayani Misungwi mkoani Mwanza jana.

Zephania alisema Wizara ya Mifugo na Uvuvi itaendelea kuhamasisha wafanyabiashara wa mifugo kukutana na wenye viwanda, wazungumze na kukubaliana bei ili kuwezesha upatikanaji wa mifugo yenye ubora ambao unahitajika kwenye viwanda na wafanyabiashara hao kupata soko zaidi.

"Lengo ni kuendelea kuona mifugo inapata thamani, ambapo watu wa viwandani wanadai kuwa mifugo wanayopelekewa haina ubora wanao wanaouhitaji," alisema Zephania.

Alieongeza kuwa wanaposema biashara, wanaanzia sokoni, wizara pamoja na Serikali kwa ujumla mpaka sasa ina viwanda vitano vikubwa vinavyotegemea malighafi za mifugo ikiwemo kiwanda cha Chobo Misungwi na Tan Choice.

"Sisi tumekuja kutoa rai kwenu wenye viwanda wajee wazungumze na nyinyi, wawaeleze wanataka mifugo ya aina gani, mifugo inenepeshwe kwa kiwango gani na watatoa bei gani," alisema Zephania.

Mmoja wa wafanyabiashara wa mifugo mnada wa upili Nyamatala, Emmanuel Mgalwa, alipongeza Serikali kuwatimizia mahitaji waliokuwa wanayataka katika mnada huo, lakini changamoto ni suala la ulinzi.

Naye Tabu Shindika, aliomba Serikali kuleta mnada wa mbuzi katika eneo hilo ili mtu akitaka ng'ombe, mbuzi na kondoo wapate hapo kwenye mnada wa Nyamatala.

Scanned with CamScanner

Ziwa Victoria kufanyiwa mpango bora wa matumizi kukuza uchumi

Na Mbaraka Kambona, Mwanza

NAIBU Waziri wa Mifugo na Uvuvi, Abdallah Ulega amesema Serikali ya Awamu ya Sita inayoongozwa na Rais Samia Suluhu Hassan imejipanga kufanya mpango wa matumizi bora ya ziwa Victoria ambao utaainisha maeneo ambayo yatatumika kufanya ufugaji wa vizimba ili kutoa nafasi pia kwa shughuli za uvuvi wa asili kuendelea bila kuwa na muingiliano.

Ulega aliyasema hayo juzi alipotembelea eneo la Kampuni ya Kichina ya Tangreen iliyowekeza katika mradi wa ufugaji wa Samaki kwa kutumia vizimba kandokando ya ziwa Victoria, jijini Mwanza.

Alisema kuwa serikali imedhamiria kufanya hivyo ili kupunguza muingiliano wa shughuli za ufugaji wa Samaki na Uvuvi wa asili ili shughuli zote zifanyike kwa ufanisi na kuleta tija katika uchumi wa buluu.

"Mpango wa Serikali ni kuhakikisha ufugaji wa vizimba unafanyika katika maeneo maalum na sio kila mahala, tuwe na maeneo mahususi ya kazi hii ili kutoa nafasi pia wavuvi wa asili waweze kuendelea na shughuli zao," alisema Ulega.

Waziri Ulega alisema kuwa mpango huo pia utavutia wawekezaji wengi kuwekeza katika ziwa Victoria, na wao kama Serikali wanawakaribisha wawekezaji kama TanGreen kuja kuwekeza nchini.

"Serikali ya Rais Samia Suluhu Hassan imeweka mazingira mazuri ya uwekezaji, na hivi karibuni tumemuona akifanya jitihada kubwa kwa kutangaza nchi yetu katika Mkutano Mkuu wa Umoja wa Mataifa, kufungua milango ya uwekezaji, na moja ya maeneo ya uwekezaji aliyokuwa akiyatangaza ni katika uchumi wa buluu," alisema Ulega.

Aliongeza kuwa TanGreen imejikita katika kukuza uchumi wa buluu kwa kufuga Samaki wa vizimba na wanatarajia kuvuna Tani Elfu kumi (10, 0000) kwa mwaka, huku akisema kuwa kwa sasa nchini samaki wanaovuliwa kutoka kwenye mabwawa ni Tani Elfu Ishirini na Mbili (22,000) hivyo TanGreen wanakwenda kuzalisha nusu ya kile kinachozalishwa sasa nchini.

Aidha, aimuelekeza Mkuu wa Wilaya ya Magu, Salim Mkali kuhakikisha muwekezaji huyo analindwa, na kama kutakuwa na wadokozi wenye nia ya kurudisha nyuma kampuni hiyo wawachukulie hatua kali.

Ulega aliendelea kusema kuwa bado kunahitajika kubwa la Samaki nchini, kiasi kinachohitajika kwa mwaka ni Tani Laki Saba (700, 000) wakati uwezo uliopo kwa sasa ni kuzalisha Tani Laki Nne (400, 000) hivyo kufanya upungufu ya Tani Laki Tatu (300,000) huku akisema ufugaji wa vizimba ukifanyika vizuri utasaidia kupunguza changamoto hiyo nchini.

Naye Mkuu wa Mkoa wa Mwanza, Mhandisi Robert Ruhumbi alisema kuwa wamejipanga kufanya Mkoa huo kuwa mzalishaji mkubwa wa Samaki wa kufugwa katika mabwawa.

Katibu Mkuu, Wizara ya Mifugo na Uvuvi, Dkt. Rashid Tamatamah alisema kuwa Wizara kwa kushirikiana na wadau mbalimbali wameendelea kuhamasisha uwekezaji wa mitaji na wamehamasisha mabenki kama Benki ya Maendeleo ya Kilimo (TADB) na imeshaanza kutoa mikopo, huku akisema wanaendelea kuwashawishi wawekeza wakubwa wa mitaji kuwekeza katika ufugaji wa samaki na kukuza uchumi wa buluu.

"Hivyo unaweza kuona kuwa ushawishi tulioufanya ndio umepelekea wawekezaji wakubwa kama TanGreen kujitokeza na kwa kweli imeleta tija kwa sababu miaka mitatu iliyopita tulikuwa na vizimba 18, lakini kwa sasa tuna vizimba 473 na asilimia 77 ya vizimba vyote vipo hapa ziwa Victoria," alisema Dkt. Tamatamah.

Awali, Daktari wa Samaki wa Kampuni ya TanGreen, Dkt. Mugure Katwiga Marwanda akisoma taarifa fupi ya Kwanda hicho alisema kuwa moja ya lengo la Kampuni hiyo ni kukuza na kutangaza teknolojia ya ufugaji ikiwemo kufungua fursa ya ajira kwa vijana.

"Naibu Waziri, pamoja na jitihada tunazoendelea nazo lakini tunakumbana na changamoto kadhaa ikiwemo uhaba wa vifaranga vya Samaki ndani ya nchi, baadhi ya wavuvi kuingia ndani ya mradi kuiba au kuharibu miundombinu," alisema Dkt. Katwiga Marwanda.

Aliongeza kwa kuiomba Serikali itoe vibali vya kuingiza vifaranga vya samaki kutoka nje ya nchi ili kukidhi mahitaji yaliyopo huku akiiomba Serikali iendelee kutoa elimu kwa jamii ya wavuvi juu ya uwekezaji wa vizimba ili waache kufanya shughuli za uvuvi katika mradi huo.

Mbegu bora za kilimo zaanza kusambazwa kwa wakulima

Na Allan Vicent, Morogoro

WAKALA wa mbegu za kilimo nchini (ASA) wameanza kusambaza mbegu bora kwa wakulima kwa ajili ya maandalizi ya msimu mpya wa kilimo wa 2021/2022 ili kuwarahisishia upatikanaji wake.

Mbegu hizo zimeanza kusambazwa katika mikoa mbalimbali nchini kwa kutumia

UK 7.

Maelfu wang'atwa na mbwa wenye kichaa

Magnus Mahenge, Dodoma

KATI ya Januari hadi Agosti mwaka huu watu 39,787 wameripotiwa kung'atwa na mbwa au wanyama jamii hiyo wenye kichaa (kichaa cha mbwa) nchini.

Takwimu hizo zilitolewa na Kaimu Mganga Mkuu wa Serikali, Dk James Kihologwe kwa niaba ya Katibu Mkuu wa Wizara ya Afya, Maendeleo ya Jamii, Jinsia, Wazee na Watoto, Profesa Abel Makubi.

Akizungumzia Siku ya Kichaa cha Mbwa Duniani iliyoadhimishwa jana Dk Kihologwe alisema kwa Tanzania ugonjwa wa kichaa cha mbwa uliripotiwa kwa mara ya kwanza 1932, na tangu hapo umeendelea kuripotiwa katika maeneo mbalimbali na kwa kiwango tofauti.

Kati ya takwimu hizo, alisema mikoa ya Morogoro unongoza kwa na watu 4,329 waliong'atwa na mbwa na mkoa wa Dodoma ni wa pili kwa kuwa na watu 4,233.

Profesa Makubi alisema tatizo la kichaa cha mbwa ni kubwa kuliko inavyofikirika, kwani takwimu hizo hazijumuishi matukio yaliyotokea katika vituo vya kutolea huduma bila kutolewa taarifa au yaliyotokea nyumbani na waathirika ambao hawajafika katika vituo vya kutolea huduma.

Utafiti uliofanyika mwaka 2002 ulibainisha kuwepo na uwezekano wa takribani vifo 1,499 kwa mwaka vinavyotokana ma ugonjwa huo.

Makubi alisema waathirika wakubwa wa ugonjwa huo ni watoto chini ya miaka 15 kutokana na ukweli kwamba ndio wanakuwa karibu na mbwa wanaofugwa na pia hupenda kucheza au kuchokoza mbwa wasiowafahamu njiani.

"Pamoja na ugonjwa huu kusababisha vifo, pia husababisha athari za kiuchumi kutokana na chanjo zake kuuzwa kwa gharama kubwa," alisema.

Katika kudhibiti ugonjwa huo, Wizara ya Afya imeshirikiana na sekta nyingine ikiwemo Wizara ya Mifugo na Uvuvi, Ofisi ya Waziri Mkuu (dawati la afya moja), wadau mbalimbali pamoja na Shirika la Afya Duniani, Shirika la Chakula Duniani na wengine katika kupunguza ukubwa wa tatizo linalohusiana na ugonjwa huo.

Katika kufanikisha hilo, Serikali inaendelea kutoa elimu kwa umma, kuboresha dhana ya afya moja nchini, kurahisha upatikanaji wa huduma ya chanjo ya kichaa cha mbwa kwa wananchi pamoja na kurahisisha upatikanaji wa huduma ya chanjo kwa wanyama hasa mpya.

Ugonjwa huu hutoka kwa mnyama jamii ya mbwa aliyeathirika na virusi vya kichaa cha mbwa ikiwemo paka, mbweha na fisi na binadamu huupata kwa kung'atwa na wanyama hao.

Kama mtu aking'atwa na mbwa, ni budi kuosha jereha kwa dakika 10 au zaidi kwa maji mengi yanayotiririka na sabuni halafu kidonda kisifungwe.

"Pamoja na ugonjwa huu kusababisha vifo, pia husababisha athari za kiuchumi kutokana na chanjo zake kuuzwa kwa gharama kubwa," alisema.

TEF yapongeza viongozi serikalini kutoa taarifa

Na Aveline Kitomary

... utembee sana. Ukifika ukakutane na mlinzi, katibu kwa hiyo vikwazo mpaka ...

fursa iliyojitokeza. Maana yangu ni kwamba kuna upotoshaji mwingi sana mfano wakati wa chanjo ya corona ...